

Branjevec некоč.

Pred tridesetimi leti sta po cestah francoske pokrajine Ovérn za ubornim vozičkom stopala starejši možak nagubanih lic in mogočne brade pa mladec v kratkih hlačah, ki so mu boste noge tičale v lesenih coklah. Njun konjiček je bil suho, žalostno kljuse. Na vozu sta imela polno cenene pločevinaste posode in vsakovrstnega domačega orodja. Sem in tja sta nakupovala ali prodajala tudi zelenjavo ali pa sadje. Tudi stare obleke sta kupovala in vse, kar je količkaj dobička obetalo. Bila sta zelo revna, vendar pa so ubožci vedeli povedati, da sta bila tudi dobrih rok.

Naj je lilo ali pa nemilo žgalo solnce, v snegu, blatu in prahu, vedno si ju lahko srečaval, ko sta vozila od vasi do vasi. Ljudje so ju imeli radi, ker sta bila skromna in poštena. Večkrat pa so se začudili, ako so videli fanta, kako je s coklami štorkljaje po kameniti poti jemal iz žepa knjigo in se zatapljal vanjo.

Očetu so rekli Laval. Sinkotu, ki je očetu pridno pomagal pri skromni trgovinici, pa je bilo ime Peter. Učitelji in duhovniki so fanta stavili za zgled svojim učencem: »Le poglejte! Oče je tako reven, da ga še v šolo ne more pošiljati, pa vendar se Peter vseeno uči zvečer ali med potjo. Mnogi izmed vas niti toliko ne zna kot on. Gotovo se bo še visoko povzpel. Morda si boste še kdaj v srečo šteli, ako mu boste smeli osnažiti čevlje.«

Peter Laval, branjevec sin, je bil rojen leta 1885. Ko je izpolnil 48 let, je pa postal prvi minister Francije. Kako je branjevec mogel priti tako visoko, da stanuje v kraljevski palači nekdanjih Burbonov? Z delavnostjo in poštenostjo.

Maksimov :

Na sejmu.

V svoji mladosti sem se najbolj veselil semanjih dni v bližnjem mestecu. Oče je šel skoro vselej tja in se navadno ni vračal prazen. Če ne drugega, vsaj pekove »štruce« smo bili deležni otroci, včasih pa celo črešenj ali še kaj slajšega za zob.

Ko sem bil malo večji, me je jemal s seboj. Par dni prej sem se že prav priporočljivo obnašal in namigaval, če bo treba kaj pomagati goniti, popaziti na žival na sejmišču, dokler se ni oče omečil, rekoč: »No, boš pa šel, da te zopet črevelj ožuli.« To je bila namreč že navada. V petek in svetek bos — kar naenkrat na nekaj ur na trdi cesti obut — saj ni čuda, ko so bili še črevlji navadno umerjeni za par let naprej.

Tako sem šepal skoro na vsak semenj za očetom ali za živaljo, kakor je pač naneslo. Navadno se nama je pridružil še kak sejmar in v živem pogovoru je bila skrajšana pot, čeravno sem moral jaz kot negodnik še molčati. V takihle pogovorih med odraslimi sem si zapomnil marsikako ljudsko modrost, ki mi je prišla v poznejšem življenju v prid.

Preden smo prišli v mesto, smo morali prekoračiti železniški tir. V tistih časih, pred 50 leti, se ljudje niso tako vozili kot danes. Rajši smo hodili peš in prihranili tisto desetico, ki bi jo imeli dati za vlak. Samo enkrat sem se peljal po tisti železnici v mesto, pa še takrat menda zato, ker je imel oče s seboj precejšnje breme. — Ko smo šli некоč čez ta tir pri mestu, je rekel star mož, naš spremljevalec: »Boste videli, kar vas je mladih, če bo šlo tako naprej, še po zraku bodo ljudje letali kot ptiči. Pa takrat bo slabo na svetu.

ko ti bodo lahko zviška zažgali streho.« Mnogokrat sem se spomnil med vojno na tega moža. On ni več okušal teh hudih časov, ker že dolgo počiva ob cerkvi svete Marjete.

V mestu, kamor smo hodili na semenj, smo se vedno ustavljali v isti gostilni. Krčmar je moral biti iz naših krajev, ker je poznal vse naše ljudi po imenu. Jaz sem gledal, da sem dobil v gostilni tak sedež, odkoder sem lahko gledal po trgu, ki se je razprostiral nasproti gostilne. Tam sem tudi videl prvič v svojem življenju vojake, kako so korakali. Strašno so se mi zdeli imenitni, posebno tisti, ki je jahal pred njimi, pa oni, ki je razbijal po bobnu. Imel sem oba za generala, misleč si, da jih eden vodi, drugi pa priganja.

V gostilni je bilo vedno zelo živahno. Sedeč poleg očeta sem skrbno obiral koščice, ki so gledale iz obare, zraven pa poslušal zanimivosti, ki so jih pravili možje: o konjskih tatovih, povodnjih, požarih v zadnjem času in drugih zanimivostih bližnjih in daljnih krajev.

Posebno zanimiva se mi je zdela sledeča zgodba, ki jo je začel pripovedovati moj oče in jo je končal nekdo drugi.

Govorili so o strahovih. To je bilo v tistih časih, ko še niso popolnoma izginile vraže iz ljudske domišljije. V prepiru, ali so ali niso strahovi, je začel moj oče: »V strahove sicer ne verujem, ker sem že preveč prehodil ponoči, pa še ničesar videl, vendar pa se časih pripeti človeku kaj takega, da mu je z devetimi vozli zavozlana uganka. Tako sem šel pred več leti ravno na kresni večer iz mesta. Zamudil sem se tako, da me je mrak ujel sredi pota. Še na ravnem je bila taka tema kot v rogu, pa k dežju se je napravljalo. Ko sem prišel v gozdček blizu naše vasi, nisem prav nič več razločil poti. Na obeh straneh ceste je rastle nizko drevje in grmovje. Zašel sem enkrat na to, enkrat na ono stran, čeravno sem bil trezen kot sedajle. Ker je ravno nehalo deževati, je bila gozdna pot tako mehka, da nisem čul

niti svojih korakov. Vmes je pa šumljal še veter. Preko pleč sem imel privezan kovinast tesarski kotomer, ki sem ga kupil v mestu. Včasih sem zadel z njim v kako vejico, da je prav čudno zabraelo. Enkrat pa je udaril kotomer ob neko tršo stvar. Tisti hip sem začul poleg sebe človeški glas,

ki je bridko vzdihnil: 'Ježeš, Marija.' Videl nisem nič, slišal tudi ne več, samo prekrižal sem se in jo hitro pobiral naprej. Šele pozneje sem se spomnil, da bi bil moral vsaj vprašati, kdo je. Res me je bilo malo strah, a požrl me pa le ni, ker sem še danes tukaj.

Med tem pripovedovanjem se je v nekem kotu dvignil možiček in nepremično buljil v očeta. Ko je ta končal, je začudeno vprašal: 'Kaj? Ti si bil tisti strah, ki me je iz teme oplazil po obrazu? Do danes sem bil prepričan, da je bila to grešna duša, ki hodi nazaj na ta svet, ali pa sam bognavaruj. No, zdaj bom zopet mirno spal, ker je rešena ta uganka.' — Navzoči so se smejali možičku, ki mu je kar iz oči gledal strah.

Kmetič je kmalu plačal in odšel. Menili so se potem, da možakar najbrž ni imel prav čiste vesti. Mnogo se je tožaril svoja leta. Potem je pa kar naenkrat vse opustil in se pobotal s sosedi. Vsem se je zdela čudna ta nenadna sprememba. Začel je tudi hoditi po božjih potih, kar prej ni bila njegova navada. Hodil je do tedaj rajši po sodnijskih.

'Časih je pa le dobro malo strahu,' je pripomnil nekdo. 'Škoda, da si mu razvozlat uganko. dedca se lahko zopet loti stara pravdarska strast.'

Gostji so začeli odhajati na vse strani. Odšla sva tudi z očetom.

Pozneje sem čul, da se je oni mož še enkrat zahvalil očetu, ker ga je v tisti noči nevede in nehote oplazil po obrazu. Po tistem dogodku se je nehal pravdati, ker je bil prepričan, da je bil to opomin. Vračal se je ravno iz mesta, kjer je pred sodnikom nekaj govoril, o čemer ni bil dobro prepričan. Tisti udarec po ustnicah ga je spokoril za vedno.

Danilo Gorinšek:

Mati — mučenica.

*Mati — to je svečenica,
ki živi ljubezni čisti,
ki te varuje na svetu,
polnem zmot, laži, zavisti.*

*Mati — to je mučenica:
dasi tebi vse življenje
le žrtvuje nesebično,
skoro otone v pozabljenje.*

*Mati vsaka je svetnica:
svečenica — mučenica
— dasi vse to ve, — od tebe
nikdar ne odvrne lica.*